

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku häälekandja

Metropoolia

Nr **54**
Detsember
2010

*Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)*

*Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspäevast)*

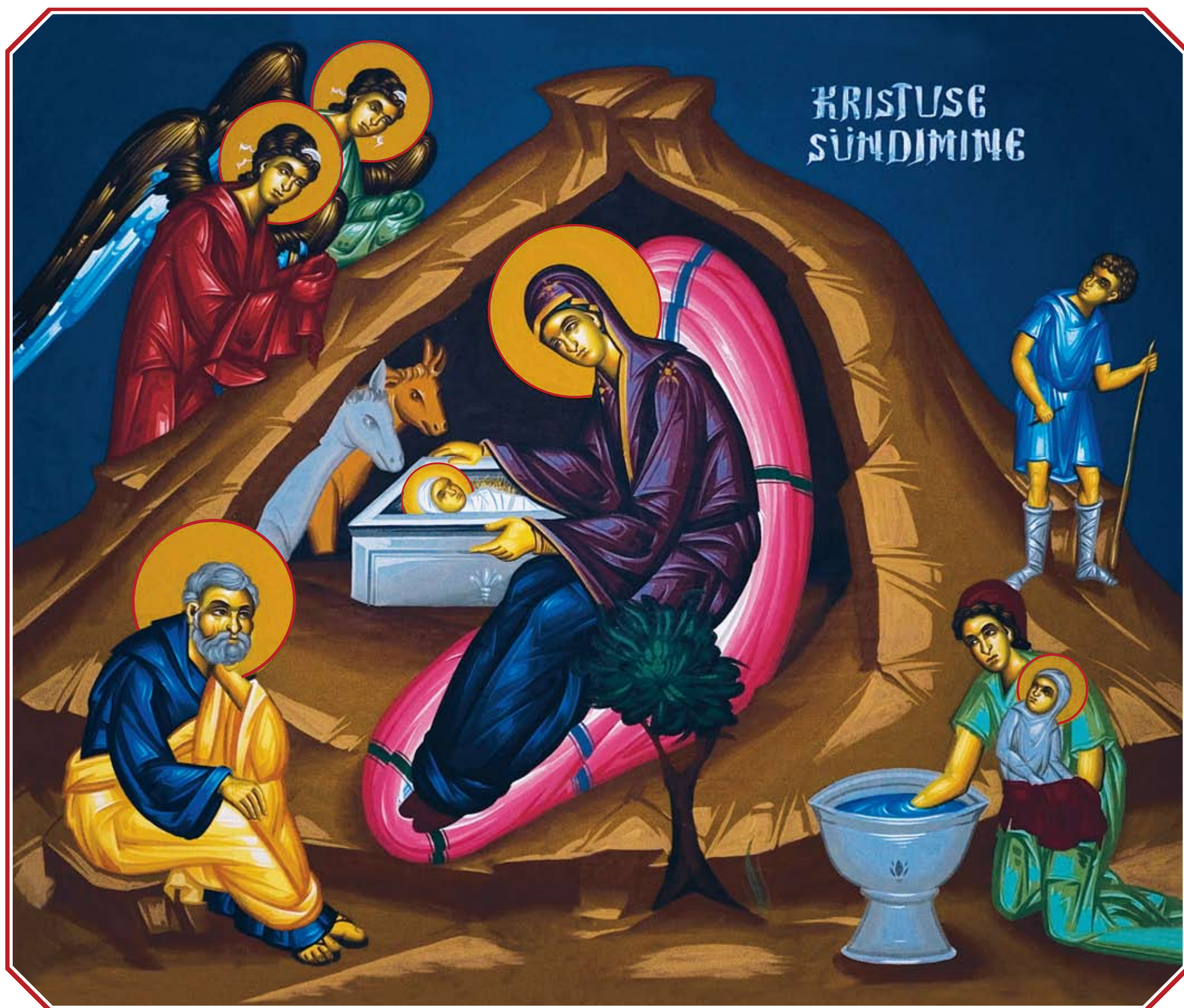

Foto: Gennadi Baranov

Kristuse sündimine. Alkis Kepolase (1957–2009) pühakuju Tallinna Püha Siimeoni ja naisprohvet Hanna katedraalis.

*Lapse sünd on perekonnas rõõmus ja õnnelik päev. Jeesuslapse sünd kingib samad tunded kogu kristlaskonnale.
Kiirustagem kirikusse, et Teda vastu võtta. Toogem Temale kingiks oma süda ja armastus.*

Sinodaalsest jõululäkitusest (vt lk 2)

Sinodaalne jõululäkitus. **Lk 2** / Sinodaalne veerg. Piiskop Eelija. **Lk 2** / Katoliku-Ortodoksi Foorum 2010. Piiskop Eelija. **Lk 3** / Intervjuu oikumeenilise patriarhi Bartolomeosega. **Lk 4–5** / Jõulude tähendusest. Metropoliit Stefanus. **Lk 5** / Uuest aastast. Joannis Fundülis. **Lk 5** / Jõulumõtisklus. Preester Toivo Treima. **Lk 6** / Püha Damaskuse Johannese jõulukaanon. **Lk 6** / Soome ja Eesti õigeusu kirikuloo seminar. Preester Andrei Sõt ov. **Lk 7–8** / Paastu- ja palvelaager Tallinna Issanda Muutmise koguduses. Anti Sõlg ja Elve-Elisabeth Köpp. / **Lk 12** / Tagasivaade meie kiriku 12. suvelaagritele. Jaakobus Kull / **Lk 12**.

Foto: Gennadi Baranov

Sinodaalne jõululäkitus Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku ustavale rahvale

Kristuses armsad isad, vennad ja õed!

Täna suures kirikupühäl – Kristuse sündimise päeval – tahaks mõttes heita pilku ammumöödunud aegade sündmustele, mõtestada ja mõista nende tähendust ning leida side kaasaegse eluga.

Veidi aega enne Päästja Kristuse sündimist maailma oli inimkond langemas kaosesse, valitses pettumus usulistes ja filosoofilistes õpetustes: inimmeeli olid haaramas skeptitsism ja ateism. Rooma keiser Augustus kuulutas valjul häälel, et pärast surma ei ole elu. Patust hukkuv maailm janunes puhastamise ja uuendamise järele. Suustu liikusid ettekuulutused, et Juudamaal ilmub Keegi, kellest saab maailma uus valitseja. Aga poeet Vergilius koos kuulsa Platoniga kuulutasid otseselt lapse sündi, kes rajab aluse uuele ajastule. Bütsantsi ajaloolane Nikephoros Kallistos pani kirja pärimuse, et keiser Augustus, kel puudus meessoost järeltulija, tahtis oraakli kaudu teada saada, missugune saatust on Rooma impeeriumil, millele ta ise oli aluse pannud. Tuues ohvri paganajumal Apollole, küsis ta ennustajalt, kes hakkab valitsema impeeriumi pärast tema surma. Sellele sai ta mõistatusliku vastuse:

„**H**eebrea Poeglaps, kes on Jumal, ja valitseb õndsate jumalate üle käsib mul jätta see tempel ja minna taas allilma öösse. Lahku nüüd sinagi vaikides meie altari te juurest!“

See ning palju muudki annab tunnistust, et maailma uuendamise janu oli üleüldine, ülemaailmne. Ning siis, Augustuse 20. valitsemisaastal Naatsareti linnas Galileas kuulis noor tütarlaps sõnu: „Sa tood ilmale Poja ja annad talle nimeks Jeesus... Tema saab suureks ning Teda hüütakse Kõigekõrgema Pojaks... ning Tema valitsusele ei tule lõppu“.

Nendel ammustel aegadel, esimestel aastatel pärast Kristuse sündi, ei olnud sellest suurest sündmusest nii selget ja kindlalt arusaamist, nagu meil praegu on Õigeusu Kiriku õpetuse valguses. Veelgi enam, pikka aega polnud ta paljudele teadagi. Ka tõestab seda kuningas Heroodese korraldus Petlemma kaheaastaste ja nooremate poislaste surmamiseks, kelle hulgas ta arvas leidvat ka Jeesus-lapse.

Issanda sündimine oli vaikne ja varjatud. Pühast evangeeliumist teame, et kui Päästja sünniaeg kätte jõudis, ei leidunud jumalikule perekonnale aset inimeste hulgas. Nende ees jäid suletuks kõikide majade ukseid Petlemma linnas, kuhu rahva üleskirjutamise ajaks saabusid Naatsaretist õiglane Joosep ja püha Neitsi Maria. Ainult sõimes, mille ääres puhkasid loomad, leidus nende jaoks paik, kus sündiski Jeesus. Kuulus jõulutäht, millest täna räägib nii suur kui väike, ilmus ainult Idamaa tarkadele. Nemat, keda kogu maailm austas tarkuse ja suursuguseuse pärast, tulid kaugelt kummardama jumalikku last, tunnistades Teda endast võrreldamatult auväärsema olevat. Kingituseks vastsündinud

Messiale töid targad kulda, viirukit ja mürrit. Kuld tähendas Jeesuse põlvnemist kuninglikust soost, viiruk märkis, et Ta oli jumalikkude päritolu, aga mürr kuulutas ette Tema kui inimese surma.

Lisaks tarkadele olid vastsündinud Kristust väärilised nägema ka karjased, kes läheduses lambaid hoidsid. Nendele ilmusid lauludega Jumalat kiitvad taevainglid ja käskisid neid minna kohtuma Suure Karjasega, keda nüüd sõimes toitis rinnaga Tema kõigepuhutam Ema.

Pühakiri on tulvil sügavaid mõtteid. Seetõttu polnud ei targad ega ka karjased Kristuse sündimise juhuslikud tunnistajad. Nii ühed kui teised, kummardades ja austades Issandat, loovutasid nüüd oma koha ning nagu andsid Talle üle oma teadmised ja oskused, õnnistades Teda kogu inimkonna nimel tulevaseks kõrgeimaks teenimiseks samas ametis mis nemadki, aga juba jumaliku ilmutuse ja taevariigi kuulutamise vaimus.

Kristuse sündimine tõi rõõmu kogu maailmale, täites elu kõrgeima mõttega. Kristus on maailma valgus. Elu ilma Temata oleks pime nagu detsembriöö. Vaadates selle pika öö pimedusse, võime hirmuga ette kujutada, missuguses sünguses ja pimeduses vaevles inimkond enne Kristuse sündimist. On ilmselge, et Kristuse sündimise hetkeks oli Iisraeli rahvas pattulangemise viimsel piiril, millest kaugemale on isegi mõttes võimatu vaadata.

Aga iga asja jaoks on oma aeg, ning aja määrab Jumal. Saabus tund, mil Jumal sekkus vahetult inimkonna ellu ning taevasse ilmus Petlemma täht. Tähe järel hakkas särada Päike, mis kogus enda ümber eksinud ja kaduma läinud mõistlikud lambad.

Lapse sünd on perekonnas rõõmus ja õnnelik päev. Jeesuslapse sünd kingib samad tunded kogu kristlaskonnale. Kiirustagem kirikusse, et Teda vastu võtta. Toogem Temale kingiks oma süda ja armastust.

Suures kiriklikul tähtpäeval pole asjakohane rääkida raskustest. Meenutagem vaid Suure Karjase sõnu: „Otsige esmalt taevariiki ja kõik muu antakse teile pealegi.“

Olgu Petlemmas sündinud Jumal-lapse arm teie kõigiga. Ärgu meie usk, lootus ja armastus iial lahjaks jäägu!

✠ Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

✠ Eelija,
Tartu piiskop

✠ Aleksander,
Pärnu ja Saare piiskop

Kristuse sündimise pühäl
2010

SINODAALNE VEERG

Püha Sinodi koosolekul 29. novembril 2010 arutati kaasatõotamise võimalusi Eesti Kirikute Nõukogus ning mainitud organisatsiooni haldussuutlikkuse tõstmise reformipüüdlusi; ülempreester Andreas Põld jätkas juba varasematest koosolekutest päevakorral olnud EAÕK usukannatajate teemat, mille edasine käsitlemine suunati Püha Sinodi vaimulikekomisjoni piiskop Aleksandri õnnistus- ja vastutusale. Mitmed meie Kirikus on juba jõudnud küsida, millega tegeleb äsjaloodud sinodaalne vaimulikekomisjon: komisjon tegeleb vaimuli-

ku eluga ja mitte ainult mööduvas hetkes, vaid juba läbielatu, sealhulgas ka oma usu eest möödunud sajandi ateistliku julma okupatsiooniterrori ajal kannatamise igavikulise väärtuse läbikatsumise ja kinnitamisega.

Sinodaalsele tasandile jõudis EAÕK 2011. a eelarve kavand, mis illustreerib ilmekalt pühades kaanonites fikseeritud põhimõtet: kui piiskopid vastutavad vaimuelu eest, siis peavad nad vastutama ka majanduslike küsimuste eest. Piiskopkondade tasandil väljendus sama majandusliku vastutuse teema päevakorrapunktis, mis käsitas kohalike

piiskoppide viimist katedraalikutude riiklikult registreeritud MTÜ juhatusse, et anda kanoonilisele korrale ka seaduslik tugi (19.12.2010 püha Nikolai mälestuspäeval jõudis juba toimuda EAÕK Tartu Jumalama Uinumise Koguduse täiskogu, kus kohalik piiskop valiti kanooniliselt korrektselt koguduse juhatuse esimeheks).

Samuti leidsid käsitlemist EAÕK prioriteetidid pühakodade renoveerimise rahastamisel riikliku pühakodade programmi abil järgmiseks neljaks aastaks (siinkohal on meeldiv võimalus esile tõsta EAÕK kantseri põhjalikku tööd selle punkti etteval-

mistamisel); piiskop Eelija aruanne EAÕK Sindi Jumalailumise Koguduse ja Seli-Tõstamaa Püha Vassilius Suure Koguduse ning Varahalduse OÜ suhetest; vaimulike suunamine kaplaniteenistusse; diakon Roland Tõnissoni Helsingis kohaliku metropoliidi ülipühitsetud Ambrosiuse poolt preestrikspühitsemise kooskõlastamine; ja lõpuks RKK Eesti apostelliku administratori Philippe Jourdani kiri katoliku kiriku piiskopkonna loomiseks Eestis.

✠ Eelija, Tartu piiskop

Katoliku-Ortodoksi Foorum 2010

18. – 22. oktoobri 2010 toimus Tema Pühaduse, oikumeenilise patriarhi Bartholomeose kutsel Rhodosel mitteametlik teoloogilise dialoogi teine foorum Rooma-Katoliku Kiriku Euroopa Piiskoppide Konverentside (CCEE) esindajate ning Euroopa Õigeusu Kirikute esindajate (ainsana puudus Bulgaaria Õigeusu Kirik) vahel, mis käsitas kiriku ja riigi suhted nii teoloogilisest kui ajaloolisest perspektiivist, kõrvalteemadeks kiriku eripärane missioon seoses riigiga, kiriku kogemus kiriku-riigi suhetest ehk seadus ja moraal kirikus, samuti kiriku diakooniatöö ühiskonnas. Esinduslikke delegatsioone – valdav enamus delegaate olid piiskopid, Eesti Apost-

Ühispildil esimeses reas vasakult kuues Sassima ülipühitsetud metropoliit Gennadi, seitsmes CCEE president tema eminents kardinal Peter Erdö, kaheksas Rhodose ülipühitsetud metropoliit Kirill. Ülemises reas vasakult kaheksas Tartu pühitsetud piiskop Eelija, vasakult kümnes CCEE peasekretär preester Duarte da Cunha.

lik-Õigeusu Kirikust pühitsetud piiskop Eelija – võorustas külalislahkelt Oikumee-

nilise Patriarhaadi Rhodose ülipühitsetud metropoliit Kirill. Dialoogisessioonide mo-

deraatoreteks olid Sassima ülipühitsetud metropoliit Gennadi ning tema eminents kardinal Peter Erdö, CCEE president. Oikumeeniline Patriarhaat kaasas ka mõned teoloogiadoktoritest nõustajad ning üks neist, nimelt dr Konstantinos Kenanidis Kreeta Õigeusu Akadeemiast pidas ka foorumi kõige intrigeerivama ettekande, mille järel toimunud diskussioon tõi välja dialoogipartnerite erineva arusaama seaduse ja moraali kohta kirikus, millele enamasti prooviti mitte tähelepanu pöörata. Foorumi lõpus koostasid osalejad kommunikative (teoloogiliselt nõudlikuma ühisavalduse vormist targu loobuti). Järgmine, kolmas foorum, mille teema on alles kooskõlastamisel, toimub 2012. a Portugalis.

✦ Eelija, Tartu piiskop

Isa Gennadi arhimandriidiks ülendamine

Pühapäeval, 7. novembril 2010 pidas 60 aasta juubelit üks meie kohaliku Kiriku teenekamaid vaimulikke, isa Gennadi Kružkov. Sel puhul soovis teda oma patriarhlikku heldust ja tahtmist mööda austada ka Tema Pühadus Bartholomeos, Kons-

tantinoopoli ja Uue Rooma ülempiiskop ja oikumeeniline patriarh, kes ühes heade soovide ja südamlike õnnistustega arvas heaks omistada isand Gennadile, kes täidab oma kohustusi Kirikus hea südametunnistusega ja pühendunult, Üleilmse Aujärje arhimandriidi aunimetuse. Meie kohaliku Kiriku ülemkarjane, Tallinna ja kogu Eesti ülipühitsetud metropoliit Stefanus andis

omalt poolt juubilarile ausa teenistuse eest Kirikus Püha Platoni ordeni 3. järgu kandmise õiguse.

✦ Eelija, Tartu piiskop

Tartu pühitsetud piiskop Eelija annab Üleilmse Aujärje arhimandriit Gennadile üle Püha Platoni ordeni koos kaaskirjaga.

Foto: preester Mikael Raitaar

EAÕK kaplanite teabepäev

Kolmapäeval, 8. detsembril pidasid meie Kiriku vaimulikud, kes on ühel ehk teisel viisil hõivatud kaplaniteenistuses, oma korralise teabepäeva Viru vanglas Jõhvis. Sealne võorustaja oli vanemkaplani-tööd lõpetav piiskop Eelija. Päevakorras olid ülevaated kaitsejõududes ja vanglates tehtavast

tööst; kaplaniteenistuse võimalused haiglates ja vanadekodudes; ülevaade kaplanaadist Soome Õigeusu Kirikus, mille pidas külaline, vanemkaplan ülempreester Leo Huurinainen; kaplanite töö kooskõlastamine Pühas Sinodis; kaplanaadis hõivatud vaimulike ümberpaigutused, uute kaplanite kaasamine (sh riigi esitatavad nõuded), kaplani- ja kogudusetöö kooskõlastamine;

samuti koostöö teiste Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikute kaplanitega.

✦ Eelija, Tartu piiskop

Vasakult: ülempreester Leo Huurinainen, ülempreester Andreas Põld, arhidiakon Justinus, piiskop Eelija (Ojaperv), ülempreester Aleksander Sarapik, preester Andrei Sõtšov.

Foto: diakon Vadim Rebase

Diakoniks pühitseti Kristo Parts

14. novembril pühitseti Pärnu Issanda Muutmise katedraalkirikus diakoniks Kristo Parts. Pühitsuse viis läbi Pärnu ja Saare piiskop Aleksander. Kohal viibisid ka metropoliit Stefanus, ülempreester Ardalion Keskküla, preestrid Tihhon Tammes ja Toivo Treima, arhidiakon Justinus ja protodiakon Arseni. Vastne diakon sai

vaimulikunimeks Kristoforos.

Isa Kristoforos on olnud tõenäoliselt üks staažikaimaid lugejaid Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikus, sest metropoliit Stefanus õnnistas ta lugejaks juba 29. märtsil 1997. aastal. Seejärel, pärast aastast ajateenistust suundus Kristo Parts teoloogiaõpingutele Kreekasse, Thessalonikisse. 2004. aastal lõpetas ta Thessaloniki Aristotelese Ülikooli

teoloogiateaduskonna hindega „väga hea“. Pärast kahekuulist puhkust Eestis suundus ta tagasi Thessalonikisse, et astuda magistrantuuri õppima pühakirja eriala. Magistri-töö kaitses ta 2007. aasta novembris hindele „eeskujulik“.

Aastatel 2008–2009 töötas Kristo Parts kaplanina Põhja Politseiprefektuuris. Isa Kristoforos abiellus tänavu juulis.

Foto: Tuuli Parts

EAÕK vaimulike koosolek

Madis Kolk

15. novembril toimus Tallinna Issanda Muutmise peakirikus EAÕK vaimulike koosolek. Pärast metropoliidi avasõnu andis piiskop Eelija ülevaate EAÕK eelarvega seonduvatest küsimustest, sh uuest aastast vaimulikega sõlmivad uued töölepingud ning koguduste õigused ja kohustused kirikuvarade suhtes. Seejärel kõnelesid piiskop Aleksander ja ülempreester Mattias Palli kalendri ühtlustamise vajadusest ja võimalustest ning sellega seonduvast selgitustööst nii kogudustes kui ka ühiskonnas laiemalt. Pärast tutvustas ülempreester Mattias Palli uut teenistusraamatut, mille töötas välja piiskop Eelija juhitud liturgikakomisjon

ning mille järgi EAÕK vaimulikud nüüdsest liturgiat läbi viivad. Lisaks vaimulikele pidas külalisesinejana ettekande meedia- ja kommunikatsiooniekspert Erki Peegel, selgitades, miks peab ka Kirik tegelema kommunikatsiooniga ning mida tuleks meediaga suheldes silmas pidada. Ettekannete lõpetuseks rääkis arhidiakon Justinus Eesti Õigeusu Noorte Liidust ning selle mõnevõrra muutunud tegevuspõhimõtetest, mille kohaselt pole see enam niivõrd noori ühendav liit kui keskus, kuhu saavad kuuluda nii eraisikud kui kogudused. See teeb Noorteliidu prioriteediks üle-eestiliste ettevõtmiste korraldamise, kuid tegelik noortetöö saab toimuda ikkagi koguduste tasandil. Ettekannetele järgnesid arutelud, päeva lõpetas õhtupalvus.

Foto: Madis Kolk

Intervjuu oikumeenilise patriarhi Bartolomeosega

Me kohtume temaga ühel udusel laupäevahommikul tema kabinetis. See on meie Ateena ja Konstantinoopoli kaastöötajate esimene ühine intervjuu. Meid valdab ärevus ja rahutus. Vaatame koos Ozcani ja Angelinaga veel kord küsimused üle.

Me ei tea isegi, mida loodame näha... Meie, noore väljaande töötajad, ja patriarhi enda juures! Ärevus kestab, kuni kohtame Bartolomeost, kes tundub nii tasane ning saab oma naeratusega meile lähedaseks.

Nagu intervjuueeriks omaenda vanaisa... Ta pakub meile marmelaadi ja kohvi. Mina aga lülitan sisse diktofoni ja me alustame.

Ta räägib kõigest. Alates Halkist ja lõpetades keskkonnateemadega ning noortest, lõpetades Chris Spyrouga.

Hiljuti külastas Rooma-Katoliku Kiriku pea Suurbritanniat ja enne seda ka Fanari. Kui võtta arvesse, et Oikumeeniline Patriarhaat oli möödunud aegadel Maailma Kirikute Nõukogu asutamisega Kirikutevahelise dialoogi algataja, kas peate tõenäoliselt kui mitte just Kirikute ühinemist, siis vähemasti ühendust nende vahel?

Juba minu eelkäijate, õndsasti uinunud Atinagori ja Dimitri ajal oli Oikumeeniline Patriarhaat erinevate kristlike usutunnistuste vahelise dialoogi eestvedaja. On tõsi, et meie olemegi oikumeenilise liikumise eestvedajad.

Paavsti visiidi ajal Fanari kirjutasime alla nii ühisavaldusele kui ka lugesime üheskoos Meie Isa palve. Lisaks osaleb Oikumeeniline Patriarhaat Euroopa Kirikute Nõukogu töös.

Me edendame seda dialoogi vaatamata suurele kuristikule, mis meid eraldab. Me oleme üksteisest lahutatud juba 10 sajandit! Praegusel ajal arutame roomakatoliiklastega paavsti primaadi teemat. Täpsemalt, kuidas see toimus esimesel aastatuhandel, siis, kui me käisime ühist teed, ja miks see hiljem muutus.

See raske teema ühes *filioque*ga meid lahutabki. Teekond on küll pikk, kuid me

ei pea kaotama julgust, vaid püüdma kaasa aidata silla ehitamisele üle kuristiku.

Augustikuus teenisite ajaloolise jumaliku liturgia Trapezundas, pühas Sumela Jumalasünnitaja kloostis ja mõne nädala eest teenisid ka armeenlased Püha Risti kirikus Türgis Bandi järve ääres. Kuidas Teile tundub, kas sellised ettevõtmised aitavad kaasa vastastikuse mõistmise ja usuvabaduse suurenemisele Türgis? Kas järgmise sammuna võiks oodata Halki Teoloogiakooli taasavamist õppetööks?

Me oleme nende arengute üle väga rõõmsad: nii Sumela Jumalasünnitaja kloostis toimunud liturgia kui ka armeenlaste jumalateenistuse üle. See näitab Türgi seisukohtade muutust. Sumela Jumalasünnitaja kloostis toimuva näitas, et seda kohta saab kasutada mitte ainult muuseumina, vaid ka jumalateenistuspäigana. Üks kord aastas, nagu meile antud loa peal on kirjas. See tuleb kõigile kasuks. Türgi riik mõistab vähehaaval, et me ei kujuta endast nende jaoks ohtu, vaid hoopis vastupidiselt, me armastame seda maad ja töötame selle kasuks.

Lisaks sellele, et usklikke siin käimine pakub meile majanduslikku tuge, saame elavalt näidata, et usuvabadus on Türgis kasvuteel. See on arusaamade ja väärtushinnangute teema seoses inimõigustega.

Halki osas olen ma iseäranis optimistlik. Ma usun, et lahendus leitakse 2011. aasta vältel, kui möödub 40 aastat teoloogiakooli sulgemisest. Me oleme valmis kohe tööle hakkama, et teoloogiakool saaks vastu võtta üliõpilasi nii Türgist kui ka välismaalt, nagu see toimus varasematel aegadel.

Kool annab meile võimaluse õpetada iga astme vaimulikke, kes on hädavajalikud Oikumeenilise Patriarhaadi toimimiseks, millel, nagu te teate, on kohustusi kõikjal maailmas, nagu näiteks USAs, Lääne- ja Ida-Euroopas jm.

Kuidas Te isiklikult tajute ajaloolist vastutust, mis kaasneb istumisega troonil, kus on istunud Johannes Kuldsuu, Fotios ja Gennadios?

Ajalooline vastutus on tohutu suur. Need inimesed olid vaimu- ja tunnetusehiiglased. On selge, et ma ei suuda neile järele jõuda. Aga teadke, et see troon on rist, mida peab kandma.

Me oleme siin linnas elavaks hääleks institutsioonile, mis on siin olnud seitseteist sajandit ja kuhu me Jumala armu abil ka jääme.

Tundub, et Türgi hakkab tasapisi mõistma, et Oikumeeniline Patriarhaat ei ole üksnes kohalik õigeusklike kreeklaste piiskopkond, vaid üleilmne institutsioon, mille tegevusest on Türgil endal palju võita. Kas Te nõustute selle seisukohaga ja näete selgeid muutusi Türgi riigi pooltes suhtumises?

Vaadake, ma võin paari sõnaga võtta kokku kõigi tänaseni ametis olnud valitsuste suhtumise: vastu töötamine.

Vastu töötamine mitte üksnes meile, vaid Türgi enda rahvuslikele huvidele. Vaatamata sellele on näha arenguid positiivses suunas. On hakatud aru saama, et meil ei ole olnud, ei ole täna ega saa olema ka tulevikus poliitilisi eesmäärke või huvisid. Aegajalt on kosta naeruväärseid väiteid, nagu me püüaks luua Fanari teist Vatikanit. Tulgu kes tahes ja näidaku meile, milles need püüdlused on seisnenud. Need on tõsised teemad.

On tõsiasi, et me näeme suhtumise muutumist ja et ka uus heategevuslike annetuste (*waqf* – tõlk.) seadus liigub selles suunas. See ei lahenda kõiki meie probleeme, aga tagab vähemustele igal juhul suurema tegevusvabaduse.

Hiljuti valisid vähemused ühe õigeuskliku kreeklase esindajaliikmeks komisjoni, mis tegeleb heategevuslike annetustega (*waqf* – tõlk.) seotud teemadega ja tuleb kokku iga viieteist päeva tagant Angiras.

Selliseid asju näeme siin esimest korda ja see valmistab meile suurt rõõmu. Lisaks külastasime koos peaminister Erdoganiga Prints Saarte Lastekodu (üks olulisemaid Oikumeenilise Patriarhaadi kuuluvaid hooneid – tõlk.) juba enne Euroopa Inimõiguste Kohtu otsust, mis oli meie suhtes õigeksmõistev.

Peaministri poolt oli see väga julge samm, mis kandis jõulisi sõnumeid.

Nagu teada, on Oikumeenilisel Patriarhaadil välismaal suur autoriteet, mis on kasuks nii talle enesele kui ka Türgile.

Kõik tunnevad meie püüdlusi inimestevahelise rahu ja vastastikuse austuse ülesehitamisel. See leiab kinnitust tõsiasjas, et poliitikud, kes tulevad Türgi, ei jäta külastamata Oikumeenilist Patriarhaati. Meie tegevus on lootusrikas, järjekindel ning püsiv.

Rühm Ameerika kreeklasi eesotsas Chris Spyrouga (kreeklasest Ameerika Demokraatliku partei valijamees New Hampshire's – tõlk.) püüdsid korraldada jumalikkude liturgiat Konstantinoopolis Hagia Sofia kirikus, kuid tühistasid oma ettevõtmise. Kas ka Teil oli osa selle kavatsuse nurjamises?

Kes see härra selline on? Meie teda ei tunne. Ma ei mõista, kuidas ta sai mõelda, et korraldab jumalateenistuse, ilma et ta võtaks meie käest selleks loa ja Türgi riigilt nõusoleku! Me esitasime selle vastu protesti ja nad tühistasid oma kavatsused.

Mitte keegi ei tohi teenida Hagia Sofia kirikus õigeusu jumalikkude liturgiat ilma Oikumeenilise Patriarhaadi ja Türgi valitsuse loata. Isegi mina ei tohi teenida jumalikkude liturgiat teistel maadel ilma kohaliku Kiriku ja kohalike võimude loata.

Teid on iseloomustatud kui „rohelist patriarhi” tänu Teie tundlikkusele keskkonnateemade suhtes. Kas Te usute, et usujuhid on suutelised mõjutama valitsusi või vähemasti aitama kaasa usklikke keskkonnateadvuse tõusule?

Valitsusi on raske mõjutada. Näete ise, et sageli on majanduslikud huvid need, mis avaldavad survet, nii et poliitikud ei suuda paljudes küsimustes omavahel kokku leppida. Me nägime seda hiljuti Kopenhaagenis. Sellele vaatamata ma usun, et suudame arendada usklikke keskkonnatundlikkust.

Näete, praegune üleilmne kriis on eelkõige väärtuste ja arusaamade kriis. Peame mõistma, et meil tuleb oma planeet anda üle järgnevatele põlvedele. Me ei tohi raisata arutult selle ressursse, vaid peame võimaldama ka oma järeltulijatel saada osa Jumala antud hüvedest.

Ökoloogia puudutab meie maja, meie kodu. Et seda mõista, peame endale teadvustama, et me ei ole maailma omanikud, vaid haldajad, just nii nagu Jumal selle meie kätte usaldanud on.

Me peame Maa eest hoolt kandma ja selle oma järeltulijatele üle andma. Oikumeeniline Patriarhaat on püüdnud kasvatada ökoloogilist südametunnistust rahvusvahelistel ökoloogiakonverentsidel.

Kas on kerge ühitada tänapäevast tarbijalikkude eluviisi enesepiiramisega, mida pakub kristlus? Paljud väidavad, et need kaks elumudelit ei sobi omavahel kokku.

Tõepoolest on vaja muuta oma suhtumist ellu nii, et me suudaksime lahti lasta ületarbimisest ja ahnusest, mis meid juhib saatustlikul moel üksnes ühiskondlikusse ülekohtusse ja ebavõrdsusse.

Apostel Paulus õpetab meid, et ahnus ja täitmatuse juhivad meid materiaalsete hüvede kummardamisele ja see kujutab endast ebajumalateenistust, mis on suurim patt. Kirik ei õpeta meile ahnust, vaid leppimist vähesega.

Evangeelium kuulutab: see, kel on kaks kuube, andku üks oma ligimesele. Meie aga oleme jõudnud olukorda, kus püüame kaasinimeselt haarata ainsagi kuue, mis tal on.

Mida suudab õigeusk ja usutunnistus pakkuda Euroopa noortele? Kas selle sisu ja väärtusi on Lääne-Euroopa katoliikliku või protestantliku taustaga noortel kerge mõista?

Nagu enne juba öeldud, on kõik teemad omavahel seotud. Nii ühiskondlikud, majanduslikud kui ka ideoloogilised. Noori valdab kindlusetusetunne. Õigeusk suudab neile pakkuda sedasama usku, mis oli neil kümnel esimesel sajandil, kui käidi Kristuse Ihuna ühist teed.

Enne kirikulõhet oli kogu Euroopa õigeusklik. See, mida (Õigeusu – tõlk.) Kirik neile pakkuda võib, on usu lihtsus ja ehe-
dus. Me saame noortele õpetada ehedust, püüdluse vaimu ja vaimulikku ellusuhtumist, ehk siis just seda, mis puudub Rooma-Katoliku Kirikus ja teistes kirikutes.

Need on väärtused, millest lääs on irdunud ja mille järele igatsetakse. Viimastel aastatel tõlgitakse ja müüakse välismaal üha enam õigeusu jumalateenistustlikke raamatuid.

Peale liturgiliste raamatute näeme, kuidas mitte-õigeusklikke huvitavad ka mitmed õpetlikud raamatud, nagu näiteks *Filokalia*. Õigeusus on meelehärdsus, tunded ja vähem ratsionaalsust, sest õigeusk kujutab endast pärimust, kogemust ja küllastunud tarkust.

Kas Te kardate üleilmastumist? Paljud väidavad, et nii rohke teabega, nagu meid pommitatakse, jäävad meist järele ainult räbalad.

Üleilmastumine kätkeb endas tervet rida positiivseid aspekte, mida me püüame

toetada. Ta pakub rahvastevahelist üksteisemõistmist, luues pinnase rahvaste koostööks ja rahulikuks kooselamiseks. Sellele vaatamata on siinjuurest oht, et meid tehakse „hakklihaks”, nagu ütles õndsasti uinunud peapiiskop Kristodul. Seda me ei taha.

Me väidame, et igaüks peab säilitama oma eripära: nii keelelise, ühiskondliku kui muu. Kõik see kõik muudab igaühe küll eripäraseks, kuid seejuures enda vitriini sulgemine ja eneseimetlusega tegelemine ei ole kuidagi loov.

Vaadake, kui VI sajandil läksid misjonärid Kirill ja Metodi Oikumeenilise Patriarhaadi lähetatuna slaavlastele evangeeliumi kuulutama, löid nad ka kirillitsa, mitte ei püüdnud neid kreeklaseks muuta.

Ajaloolane Paparigopoulos püüab patriarhaati süüdistada, et nad ei teinud slaavlasti õigeusklikeks kreeklaseks. Meie aga leiame, et kuivõrd tegemist on slaavlastega, tuleb neid austada ja neile evangeeliumi kuulutada nende oma keeles, mitte püüda neid ümber muuta.

Seeläbi on hoitud alles nii kreeklaste kui ka slaavlaste identiteet. Ja just tänu sellele suhtuvad slaavi rahvad – venelased, bulgaarlased ja serblased – Konstantinoopoli Emakirikusse tänulikkusega.

Kuidas siis lõppude lõpuks on: kas teadus ja usk on omavahel kokkusobimatud või on neil lihtsalt erinev kuulajaskond ja sisu? Hiljuti tekitas oma avaldustega segadust Stephen Hawking, kes väidab, et Universum võib eksisteerida ka ilma selle Loojata. Kas Te peate selliseid avaldusi konstruktiivseteks? Mida Kirik sellele vastab?

Ma ütlesin, et siin pole tegu mitte vastandlike, vaid paralleelsete teedega, mis täiendavad üksteist, kuivõrd mõlemad juhivad meid ühise eesmärgi suunas, milleks on Tõde. Einstein ütles kunagi: „Teadusel ei ole Jumalat, aga teadlastel on Jumal”. Õigeusu Kirik ei ole teaduse vastu. Ta aktsepteerib teadust. Ka meie ajaloolistest tunnistustest ilmneb, et piiskopid olid ühed kõige silmapaistvamad teadlased. Õigeusu kloostrites säilisid antiik-kreeka käsikirjad ja tegid nad hiljem tuntuks ka läänes.

Püha Grigori Teoloog on teinud terve uurimistö Aristoteli filosoofia põhjal. Samas on meie Kirikus ka püha Epistimi (Teadus – tõlk.) ja püha Ipomoni (Kannatlikkus – tõlk.). Seejuures aga ei ole meil kunagi olnud ühtegi Galileid...

Sellised avaldused, nagu hr Hawkingi oma, väärivad küll austust, kuid ei ole kellegi jaoks siduvad. Meie arust on need väljakutsuvad ja lõhestavad rahvast. Meie arusaam on, et kogu Loodu, taevavõlv, taimed ei saanud tekkida juhuslikult, vaid neil on oma Looja.

Mõni päev tagasi jalutasin sõpradega aias, murdsin ühe lilleõie ja vaatasin, kui täiuslik ja maitsekalt tehtud see oli! Kuivõrd targalt see oli loodud ühes teiste tuhandete pisikeste õitega, rõõmuks meie silmadele.

Midagi sellist ei saa olla tekkinud juhuslikult...

Intervjueerinud Cafebabel.com
17. XI 2010
Tõlkinud preester Tihhon Tammes

Foto: Gemadi Baramov

Isa rõõm ja tema laste kannatus

Hällis puhkav Jeesuslaps meelitab meid enda juurde ning kutsub meid üles jäljen-

dama Tema suhet ja läbikäimist Isaga ja teiste inimestega.

Laps... Keegi, kes vaevalt üldse olemas on; keegi, kellel – eriti antiikaja ühiskonnas – pole veel ühiskondlikku staatust ja kes pole veel ajalukku oma jälge jätnud. Vastukaaluks suurtele ja vägevatele ning inimeste kõrkusele sünnitab Jumal prohvet Jesaja suu läbi (7, 10-16) lapse: sissemähitud ja söimes puhkavas hapras lapses *Sõna sai lihaks*; Jumal sai inimeseks, Ta lõi oma telgi püsti inimeste keskel ning rääkis nendega nõnda, nagu inimene räägib inimesega.

Jõulud tugevas mõttes tähendab seda, et rahu Jumal laskub meie hädade põhjani.

Päästet ei pakuta meile mitte väljastpoolt, vaid see asub Päästjas, kes sündis Petlemmas. „Au olgu Jumalale kõrges, ja rahu maa peal, ja inimestest hea meel!” Jeesus võtab sündides enda peale ühtaegu nii Isa rõõmu kui ka tema laste kannatuse. Ta kutsus meid samamoodi elama. Elav Jumal, Jumal enne aegade algust „pannakse sõime” ja niimoodi saab Tema, nähtamatu Jumal, nähtavaks, tuntavaks ja armastatuks meie poolt, ta saab „meie” Jumalaks.

Hoolimata kõigest kurbusest, mida inimajalugu on meie Kirikule ja tema rahvale määranud ja määrab ilmselt edaspidigi, mõtlen ma endamisi, et see Kirik on „väike jääk”, mis on Jumalale meelepärane, ja just sellisena, vaikselt ja alandli-

kult, rõõmu ja kurbuse vahelises pinges saame tüssamata vastu võtta Petlemma Jeesuslapse.

„Isa rõõm ja tema laste kannatus”... Hoida koos selle päästeloo kaht otsa – see ongi lootus. See voolab meile kätte jõuluõöl ja selles lootuses päästetakse maailm.

Issanda Sündimise ajal,
armu aastal 2010.

✠ Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Uuest aastast

Joannis Fundülis

1. jaanuaril tähistab Kirik üheaegselt Kristuse ümberlõikamise püha ja Basilius Suure mälestust. See topeltpüha leiab särava väljenduse päeva jumalateenistuses ja seda õigusega, sest Kristuse ümberlõikamine ja nime andmine tähistab lihaksasamise kinnitust samamoodi, nagu Jumala Sõna täiusliku inimese kuju võtmine ja jumalarahva sekka tulemine. Ka Basilius Suur on tänu oma pühale elule, sügavmõttelistele kirjutistele ja väljapaistvale tegevusele pälvinud austavad nimetused „kirikuisa” ja „valgusetooja”. Temaga võrdselt on raske leida kogu kristlikus maailmas. Ei saa ka väita, et kummalgi pühal ei leidu vähimatki seost aasta algusega. Ümberlõikamist tähistatakse 1. jaanuaril,

sest see on kaheksas päev pärast Kristuse sündimist. Samal päeval 379. aastal uinus meie püha isa Basilius igavesele unele. Kõik muu uue aasta esimese päeva kombestik pärineb rahvatraditsioonist.

Siiski näib, et kirik eirab teadlikult aastavahetust ja seda saatvaid pidustusi, elades otsekui muus maailmas, mida ei mõjuta kaduva maailma muutuvad ajaarvamisüsteemid. See on ka kooskõlas meie jumalateenistuste ülemaise iseloomuga. Alguks, igavese ja lõpmatu Jumala jaoks pole olemas päevi, kuid ja aastaid, ...sest tuhat aastat on tema silmis nagu eilne päev, kui see on möödunud, ja nagu vahikord öösel (Ps 90-4). Või nagu täiendab apostel Paulus: *Aga selle juures, mu armsad, ärgu jäägu teie eest varjule, et Issanda juures on üks päev nagu tuhat aastat ja tuhat aastat nagu üks päev*. Apostel taunib vanadest

ajaarvamistest orjameelset kinnihoidmist, pöördumist „...nõrkade ja viletsate algainete poole”, öeldes: *Te peate päevi ja kuid ja aegu ja aastaid. Ma kardan teie pärast, et ma olen asjata teie heaks vaevanud*. (Gal. 4:10) Kuid eitamata teenimise ülemaisust ja allumata praeguse maailma ajale ei saanud kirik edaspidi mööda vaadata aja mõõtmisest. Kirik on ühtaegu nii maailmast väljaspool kui ka maailma sees. Nende kahe kooseksisteerimise täiuslik võrdkuju pärineb inimesekssaanud Jumalalt. Nagu see, kes on täiuslik Jumal ja täiuslik inimene, nagu Jumalinimese Kristuse kaks loomust, mis on harmooniliselt ja eristamatult ühendatud, nii on ka Kirikust Kristuse eeskujul kujunenud jumalinimlik kooslus. Täpselt samamoodi on teenimises lahutamatult ja segamatult ühendatud jumalik ja inimlik. Ning samuti nagu Kristuse jumalik loomus täi-

tis ja jumalikustas inimliku loomuse, nii täidab ja pühitseb jumalateenimine selle maailma vormid, neid kõrvale heitmata ja hävitamata, nagu ka Kristus ei heitnud kõrvale ega põletanud jumaliku tulega inimkeha.

Usaldusest valguseandja Jumala vastu on täidetud ka uue aasta esimese päeva kirikulaulud. Tema hoolde antakse rahva kõik ootused ja lootused: *Sa valguseandja ja aegade Looja Issand! Juhata meid oma käskude valguses, sest peale Sinu ei tunne me kedagi muud*. Temalt palutakse, et Ta annaks maailmale rahu, juhataks oma teenijate kätetööd, annaks andeks nende eksimused ja lubaks Tema nime ülistada. Mida paremat ja täiuslikumat saakski inimene Jumalalt paluda uue aasta alguses?

Tõlkinud Edith-Helen Ulm

Foto: Ruth Treima

„Maaranata, meie Issand, tule!”

Preester Toivo Treima

Advendi aega hakati pidama Kirikus küllaltki hilja. Varakiriku ajast ei ole selle kohta säilinud mingeid teateid ja isegi püha Leo Suure jutlustes, kes elas V sajandi keskel, ei leia me midagi. Kuid samal ajal hakkas selle perioodi tähistamine Hispaanias juba tekkima. Reformatsiooni ajal, umbes 1000 aastat hiljem, säilis advendi aeg nii anglikaanide kui ka luterlaste juures ning teised protestantlikud liikumised on samuti hakanud seda viimastel aastatel praktiseerima.

Lääne kirikutes nimetatakse jõulueelset aega advendiks ehk advendiajaks, mis ladina keelest tõlgituna tähendab „tulemine”. Advendi algus langeb alati pühapäevale, mis on kõige lähemal 30. novembril tähistatavale apostel Andrease päevale. Selle aja sisse mahub neli pühapäeva, kuid mingit paastu ei peeta.

Õigeusu kirikus algab see jõulueelne meeleparandusperiood 15. novembril kohe päev pärast apostel Filippuse püha. Seetõttu hüütakse seda perioodi ka püha Filippuse paastuks. Kui nüüd lugeda päevi 15. novembrist kuni 25. detsembrini, saame selle perioodi pikkuseks täpselt 40 päeva, mis on sama kui suure paastu ajal.

Advendi kõige varajasemast pühitsemisest alates neljandal sajandil kaasnes sellega ka mingit moodsa paastumise. Advendiaeg on oluline periood Kiriku teekonnal läbi liturgilise aasta, kus paastumine on meie loomulik reaktsioon elu pühadele hetkedele.

See on nagu vaimse ettevalmistuse periood, et olla valmis eesisevaks suureks pühaks, Kristuse sündimise pühitsemiseks. Selles osas on advendiaeg sarnane suure paastuga, mille jooksul me valmistume ülestõusmis-pühadeks.

Mida me võiksime sellel ettevalmistuse ajal teha ja kuidas Kristuse sünniks valmistuda?

Mõelda rohkem selle sündmuse peale ja palvetada. See on aeg, et eralduda palves Jumala lähedusse ja meenutada, et meie tõeline olemus avaneb vaid Jumalas, kelles me liigume ja hingame ning et meil on vaja olla koos Temaga ja Temas. Vaid siis on meil tõeline armastus ja osadus ka teiste inimestega.

Olla helled, jagada kingitusi ja aidata vaeseid. Just nimelt ka praegusel ajal, kui paljudel on tekkinud tunne, et oma vähese hoian vaid endale. Ei piisa sellest, et vaid aidata vaeseid, ütleb püha Johannes Kuldsuu. Me peame neid aitama lahkelt ja nuri-semata. Kuid ei piisa ka sellest, et me aitame neid nurisemata, me peaksime neid aitama rõõmsalt ja hea meelelega. Kui aidata vaeseid, oleks tore, kui teeksime seda lahkelt ja rõõmsa meelelega.

Sellel ajal oleks hea käia kirikus tihedamini kui muidu. Kus iganes see võimalus avaneb, on see alati kosutav hingele, rõõmutab meie vaimu ja täidab rahuga kogu meie keha. Pühakohti on küll erinevaid ja ka sisu suuresti varieeruv, aga ikkagi aitab see meid astuda ühele uuele tasandile, jätmaks maha sagimist ja ruttamist ning vaadata sügavalt enese sisse. Sellistel hetkedel meeleparanduseni jõudmiseks ei olegi vaja kuulda jutlust inimese nõrkustest ja eksimustest. Tulles pulmakotta, märkad sa kohe ja saad ise aru oma olukorrast, kui oled kõige selle pidulikkuse keskel ilma pulmarüüta.

Paluda eestpalveid meie vendadelt ja õdedelt ja eriti neilt, kelle elu koos Jumalaga on olnud koguduses eeskujuks läbi sajandite. Kristuse sündimise ootuse ajal mõtleme kindlasti püha peapiiskop Nikolaus Imetegija peale (6. detsember), õiglase Anna, Jumalasünnitaja Ikkaneitsi Maria ema peale (9. detsember), prohvet Taanieli ja kolme noormehe (17. detsember) ja esimärter Stefanuse (27. detsember) peale. Võime lugeda nende elulugusid, pühitseda nende mälestuspäevi ja paluda neilt eestpalvet endi ja meile kallite eest.

Käia pihil, patutunnistuse, meeleparanduse salasusel. Pihile minna on raske, kui sul on patte, mida tunnistada, ja sama raske, kui ei ole, ning sa pingutad oma mälu, et leida sealt midagi, kus oled laiskuse, ahnuse, hoolimatuse tõttu eksinud. Sa ei taha pikalt peatuda oma kroonilistel eksimustel ega detailselt kirjeldada lihalikke kiusatusi, vaid soovid neist vabanemise esimeseks sammuks nad lihtsalt endast häälega välja saada. Neis asjus tahan ma meelt parandada. See ongi kõik, mida sa ütleva pead. Õndsad on kurvad, sest neid lohutatakse.

Rakendada oma igapäevaelus Kiriku traditsiooni nii, et see oleks mõistetav meie ajastus. Kui me ei ole tihti just kõige paremad paastujad, siis võiksime sellel ajal lihtsalt natuke kergemini süüa. Ehime kuusepuu vahetult enne Kristuse sündimise püha ja hoiame selle kuni Jumalailumise, Issanda ristimise pühani. Paneme sussid valmis 5. detsembri õhtul, et püha Nikolaus võiks need täita „kuldrahadega”, kui lapsed magavad. Loeme pühakute elulugusid ja kuulame kristlikku muusikat ning kaunistame advendipärja, kus kuus küünalt tähistavad jõulupaastu pühapäevi.

Ja siis sünnib Petlemmas meie Päästja, lapsuke, keda nii kaua on oodatud. Alles nüüd astub peoperemees uksest sisse ja pidu võib alata. Kandkem hoolt, et meie rõõm ja rahu sellel hetkel ei lõpeks, vaid algaks, ja võiks jäädagi kestma meie südames.

Püha Damaskuse Johannese jõulukaanon

Valitud uustõlkeid

Kord päästis rahva Issand Imetegija kui merelaine märgus kuivaks tahenes. Nüüd Neitsist võttis sündida ja taevatee meil tegi lahti – Teda, loomult Isaga ja inimsooga ühtset, rahvas, austagem!

Nii nagu leekiv põõsas ette kuulutas: üsk pühitsetu kandis Sõna ilmale, kes, saades ühte põrmuliku loomuga on päästnud Eeva üsa muistsest needusest ja kuuleb üha kiitust surelikesoolt.

Teed tarkadele taevavõlvilt näidates täht kehva koopa juurde mehed juhatus kus Sõna, enne päevavalgust sündinud, on mähituna sõimes; hinges hõisates nad nägid Teda, inimest ja Issandat.

Kui õitsilised puhta Pruudi lapsukest said kummardada, hämmastusest nõutuna nad seisis, nähes Kristust, taeva Kuningat, kes lihaks saanud ilma maise isata, ja Teda ühes inglitega austasid.

Et päästa maailm hingetapja vürsti käest, et tuua ühte meid ja vaime taevaseid, et loodu leiaks lepituse Isaga, me juurde tuli Issand ise liha sees ja kiskus katki vihavaenu köidikud.

Et päästa nende lapsi, kes kord õnnetult jäid patuorjaks, pimedusse langedes, saab see, kes elab igaveses valguses Abraami niudeist lihaks ega väärituks pea tulla meie juurde sõimes sündides.

Tõlkinud ülempreester Mattias Palli

Põhjanaanabritega õigeusu kirikuloost

Intervjuu preester Andrei Sõtšoviga

Osaesid oktoobrikuus Helsingis Soome ja Eesti õigeusu kirikuloo seminaril. Mida see endast täpsemalt kujutas ning kas seminar on traditsiooniline või oli see ühekordne sündmus?

15.–17. oktoobrini viibisin Eesti Kiriku Sõprusseltsi (Viron Ortodoksisen Kirkon Ystävyysseura, lühendatult VYS) kutsel Helsingis korraldatud Soome ja Eesti õigeusu kirikuloo seminaril. VYSil on juba pikemat aega olnud tavaks kutsuda Soome külla meie Kiriku vastpühitsetud õigeusu preestreid ja korraldada ühiseid eesti-soomekeelseid koosteenimisi Ida-Helsingi asuvas Mellunmäe püha Süvari Aleksandri koguduses. Sellega on selts taotlenud sõsarkirikute vaimulike sõprussidemete tugevdamist ja arendamist. Küllastades pühima patriarhi Bartholomeose Soome-visitidi aegu 11. –13. juunini Joensuu toimunud kirikupäevi, kuulsin VYSi esimehelt preester Tapio Rautamäkilt ideest korraldada sügisel ühine kirikuloo seminar. Samas kutsutigi mind Soome pidama eestikeelset liturgiat ja kavandataval seminaril kirikulooteemalist ettekannet.

Kes seminaril osalesid ning milliseid teemasid käsitleti?

16. oktoobril toimunud seminari peaesinejateks olid Joensuu Ülikooli teoloogia-doktor Juha Riikonen ja mina. Auklalisena oli kutsutud Eesti suursaadik Soomes Mart Tarmak, seminaril osales ka mitmeid soome õigeusu vaimulikke (näiteks ülempreestrid Veikko Purmonen, Raimo Porres ja ülem diakon Juha Lampinen). Käsitlesin ettekandes kiriku-riigi suhete vaatenurgast ikestatud Eesti õigeusu kiriku käekäiku Stalini ja Hruštšovi ajal, doktor Riikonen andis oma ettekandes ajaloolise ülevaate Soome ja Vene kirikute vahelisest kanoonilisest tülist (1923–57). Seminari järgselt toimus diskussioon.

Kas arutelu käigus ilmnis ka mingeid vaidlusküsimusi? Kas Eesti ja Soome uurijad näevad mingeid õigeusu kirikuloo aspekte erinevalt?

Arutelu käigus selgus, et Soome kiriku kanooniline areng polnud sugugi nii rahulik, nagu võib tänapäeval pealtnäha paista. Kiriku autonoomia säilitamine II Maailmasõja ajal ja hiljem nõudis selle kiriku juhtkonnalt palju järeleandmatut põhimõttekindlust ja diplomaatilist osavust. Pinged Moskva Patriarhaadiga lahenesid siiski meie Põhjala sõsarkiriku jaoks soodsas suunas: 1957. aastal tunnustas Moskva Patriarhaat Soome Õigeusu Kiriku autonoomiat ja kutsus Soomest tagasi sealseid vene kogudusi ja Valamo kloostrit juhtima saadetud piiskop Mihhaili. Vaadeldes Eesti ja Soome kiriku ajalugu, leidsime Juha Riikoneniga palju sarnasusi, kuid ka erinevusi. Kuigi mõlema kiriku kanooniline väljakujunemine langeb 1923. aastale, erineb nende areng II Maailmasõja järel oluliselt. Nõukogude Liidu poliitilisele survele vaatamata õnnestus Soomel siiski säilitada

Soome- ja eestikeelne liturgia Helsingi Mellunmäe koguduses.

iseseisvus ning Talvesõda ja II Maailmasõda ei katkestanud Soome Õigeusu Kiriku õiguslikku staatust. Meie Kirik, sarnaselt Eesti riigi iseseisvuse vägivaldse lõpetamisega Nõukogude okupatsiooni ajal, pidi leppima pagulase staatusega ja kanoonilise järjepidevuse säilitamisega eksiilis. Diskussiooni käigus suursaadik Mart Tarmakuga jõudsime järelduseni, et Eesti Õigeusu Kiriku autonoomia tunnustamist 1923. aastal võib vaadelda põhimõttelt sama olulise küsimusena, nagu näiteks on Tartu rahulepingu tunnustamine Eesti Vabariigile välispoliitilises kontekstis.

Milliseid üritusi toimus seminari raames või sellega kaasnevalt veel?

17. oktoobril pidasime preester Tapio Rautamäkiga Helsingi püha Süvari Aleksandri kirikus ühise soome- ja eestikeelse liturgia.

16. oktoobril Helsingis toimunud Soome ja Eesti õigeusu kirikuloo seminar. Keskel istumas preester Tapio Rautamäki ja Eesti suursaadik Soomes Mart Tarmak.

Kykkö Jumalasünnitaja klooster.

Liturgia järel toimunud lõunasöök andis hea võimaluse elavaks suhtlemiseks meie kiriku sõprade Ari Sirviö ja Okko Balaguriniga. Ari on juba pikemat aega VYSi sõprusseltsi aktiivne liige ja vähe on meie kirikus vaimulikke, kes ei tunneks teda isiklikult. Okko on korraldanud meie kirikus mitmeid diakooniatöö ja hingehoiualaseid seminare. Paljud Soome kiriku vaimulikest ja ilmikutest on meie kiriku ustavad sõbrad ja toetajad.

Käisid hiljuti abikaasaga taas palverännakul, sedapuhku Küprosel. Kas räägid ka sellest lähemalt?

6. –14. novembril käisin abikaasaga palverännakul Küprosel. Palverännaku sihtkohaks oli Kykko Jumalasünnitaja klooster, kus peatusin juba ühe korra pärast preestripühitsust 2009. aasta jaanuaris. Oleme väga tänulikud selle kloostri arhimandriit Agathonikusele, iguumen Efremile ja skeemadikon Vassilile nende võrratu külalislahkuse eest. Osasaamine Kykko kloostri monastilisest palverütmist, seal peetud liturgiad ning elav palve Kykko Jumalasünnitaja imettegeva pühakuju ees – nii võib märksõnadega võtta kokku seal ammutatud usukogemuse.

Lisaks Kykko kloostri külastasime ka teisi pühapaiku. Viimastest tooksin eeskätt esile Mahhera Jumalasünnitaja ja Johannes Öilambihoidja kloostrid. Mahhera munkla ukseid on palveränduritele avatud vaid mõne päeva nädalas, sealsed mungad püüavad järgida Athose kloostri traditsioo-

Palverännak Kykko mäeorus asuvasse püha Andrease kabelisse.

Metropoliit Stefanus pühitses Tallinna Issanda Muutmise peakiriku konserveeritud ikonostaasi

17. detsembril toimus Tallinna Issanda Muutmise peakiriku ikonostaasi kümme aastat kestnud konserveerimisprojekti pidulik lõpetamine. Ikonostaasi pühitses sisse metropoliit Stefanus.

Tänavu 290. sünnipäeva tähistava ikonostaasi konserveerimistööd algasid juba 2000. aastal. Selleks ajaks oli ikonostaasi seisund muutunud ulatuslike kahjustuste tõttu kriitiliseks. Kõige suuremad olid kuivakahjustused, aga ka mardikatest ja

varasematest ülevärvimistest põhjustatud kahjustused. Kümne aasta jooksul viidi läbi töömahukas ja keerukas konserveerimine. Projekti teostasid Ennistuskaja Kanut ning KAR-Grupi puidu-, metalli-, polükroonia- ja maalikonserveerijad, ühtekokku ligi veerandsada inimest.

Rikkalike ornamentaalsete ja figuraalsete kullatud nikerdustega ikonostaas on särava- maid ja suurejoonelisemaid barokiaja kunstiteoseid Eestis, ühtlasi ka üks vanemaid Eestis säilinud ikonostaase. See valmis 1720. aastal Moskvas Kunsti Teostamise Palati juhi Ivan Zarudnõi korraldusel ja alluvuses. Tipptasemelist meisterkonda, kuhu kuulusid 29 ikoonimaalijat, 8 maalikunstnikku, 7 nikerdajat ja 2 puuseppa, juhtis arhitekt

ja maalikunstnik Ivan Tšernavski. Tallinna linnale kinkis kujuseina Peeter I.

Eesti Apostliku Õigeusu Kiriku Tallinna Issanda Muutmise koguduse algatusel ja Tallinna Kultuuriväärtuste Ameti korraldamisel ning tellimisel aastatel 2000–2010 tehtud konserveerimistöödesse panustas linn üle 2 miljoni krooni. Lisaks üle 3,7 miljoni krooni muinsuskaitsealuse kirikuhoone põhjalikuks restaureerimiseks, et tagada väärikale ikonostaasile ja jumalakojateistelegi kunstimälestistele stabiilne kaitse- ja säilimiskeskond.

100 aastat ülempreester Vassili Väinloo sünnist

Tõnis Joarand

Vassili Väinloo (end Velsvebel) sündis 25. XII 1910 Reomäe koguduses. 1930 lõpetas Saaremaa Ühisgümnaasiumi, 1935 Petseri Vaimuliku Seminari, 1937 Tallinna Pedagoogiumi, samal aastal sai Kergus köstriks. 1937. aastal pühitseti ta diakoniks, seejärel preestriks, aastatel 1937–1940 teenis Sindis. 1940. aastal töötas kooliõpetajana, järgmisest aastast taas kiriku teenistuses. Ta teenis aastail 1941–1947 Kilingi-Nõmmel, samaaegselt asetäitjana Mõisakülas, 1946 oli ka Kilingi-Nõmmel kooliõpetaja. Vaimulikuna teenis Hääde-meestel (1947–1987), asetäitjana Kilingi-Nõmmel (1947, 1954–1957), Treimanis (1952–1987), Laiksaarel (1953–1987), Seli-Tõstamaal (1961–1966), Pootsi-Kõ-

ne. Kloostri aardeks on Mahhera imettegeva Jumalasünnitaja pühakuju, mis sattus VIII sajandil pildirüüstamise aegu Konstantinoopolist Küprosele ja mille avastasid XII sajandil mäekoopasse peidetuna selle kloostri asutajad vaga Neofitos ja kuuletuja Ignatius. Trodose mäestikust asuv Johannes Öilambihoidja klooster asub Marathasa jõe kaldal. Kiriku pärimuse kohaselt ristsid Küprosel pärit püha apostel Barnabas koos apostel Paulusega selles jões oma õpilast apostel Heraclidiust. Klooster on katkematult tegutsenud bütsantsi, frangi ja veneetsia aegadel, praegu on see unikaalne kloostrikompleks UNESCO kaitse all.

Millised on su lähituleviku plaanid?

Jätkata vaimulikutööd Eesti kaitseväes ja Pärnu Issandamuutmise katedraalis ning minna järeldoktorantuuri raames õigeusu kirikuloo uurimisega edasi.

Küsinud Madis Kolk

Küprose kaitseväe Kykko auvahtkonnaga Kykko mäe tipus asuva Küprose esimese presidendi peapiiskop Makariose (+ 1977) mausoleumi ees.

pus (1962–1966), Tõhela-Murros (1963–1964) ja Tahkurannas (1966–1987).

1964. aastal sai isa Vassili ülempreestriks. 1946 autasustatud kamilafkaga, 1950 hõbedase rinnaristiga, 1961 paalitsaga, 1965 kividega ristiga. 1976. aastast mitra kandmise õigus. Isa Vassili peres kasvasid tütreid Silvi, Eevi, Malle ja kasupoeg Endel. Ülempreester Vassili Väinloo suri 16. novembril 1987 ja maeti Hääde-meeste õigeusu kalmistule. 25. detsembril tähistatakse Hääde-meeste Issandamuutmise kirikus kell 10 liturgiaga Kristuse sündimise püha ja ülempreester Vassili Väinloo 100. sünniaastapäeva.

Foto: Stanislav Stepaško

Фото: Геннадий Баранов

Синодальное Рождественское послание верным чадам Эстонской Апостольской православной церкви.

Возлюбленные во Христе отцы, братья и сестры!

В день великого церковного праздника – Рождества Христова, хочется мысленно охватить события давно минувших веков, осознать и понять их значение и определить связь с современной жизнью.

Незадолго до рождения в мир Спасителя, человечество утопало в хаосе; царило разочарование в религиозных и философских идеалах, скептицизм и атеизм овладевали умами, голос римского императора Августа громко возвещал, что нет жизни после смерти.

Погибающий во грехе мир жаждал очищения и обновления. Из уст в уста передавались слухи и предсказания, что из Иудеи выйдет Некто для покорения вселенной, а поэт Вергилий вместе со знаменитым Платоном, прямо возвещали рождение Младенца, который явится основателем новой эры. Древний историк Никифор Каллист записал предания, что Цезарь Август, не имея мужского потомства, захотел узнать через оракула дальнейшую судьбу им основанной Римской Империи. Принеся торжественную жертву языческому богу Аполлону, он спросил у оракула, кто будет управлять империей после его смерти, на что получил загадочный ответ:

«**М**не отрок еврейский, Сам Бог, повелитель богов всех, Трон уступить велел и вернуться в подземное царство, Покорно и ты уходи от алтарей наших здешних».

Это и многое другое свидетельствует о том, что жажда обновления мира была всеобщей, всемирной. И вот, в двадцатый год правления Цезаря Августа в галилейском городе Назарете юная Дева услышала слова: « Ты родишь Сына и наречешь имя Ему Иисус... Он будет велик и наречется Сыном Всевышнего и царству Его не будет конца».

В те давние времена, самые первые годы по Рождестве Христове, не было такого ясно и определённого понимания этого великого события, какое мы имеем сегодня в свете учения Православной Церкви. Более того, долгое время оно почти никому не было известно. Распоряжение царя Ирода об истреблении Вифлеемских младенцев от двух лет и ниже, среди которых, как он надеялся, будет Младенец Иисус, свидетельствует об этом.

Рождество Господа было тихим и скрытым. Из Святого Евангелия мы знаем, что ко времени рождения Спасителя, божественному семейству не нашлось места среди людей. Двери всех домов Вифлеема, куда прибыли из Назарета для принятия участия в переписи населения праведный Иосиф и святая Дева Мария, для них оказались закрытыми. Только в яслях, со стоявшими там на отдыхе животными, нашлось им место, где и родился Господь. Знаменитая рождественская звезда, о которой сегодня говорит и стар и млад, была открыта только волхвам – великим мудрецам востока. Они, кого почитал мир за мудрость и знатность рода, издали пришли поклониться Божественному Младенцу, признавая Его несравненное

превосходство над собою. В дар новорождённому Мессии волхвы принесли золото, ладан и смирну. Золото означало царское достоинство Иисуса, ладан указывал на Божественное происхождение, а смирна предвещала смерть Его, как человека.

Кроме волхвов увидеть родившегося по плоти Спасителя сподобились и пастухи, пасшие невдалеке стадо овец. Им явились Небесные Ангелы, славящие Бога, и повелели идти на встречу с Великим Пастырем, лежащим ныне в яслях и питающимся молоком от груди Своей Пречистой Матери.

События Святого Писания исполнены глубоким смыслом. Поэтому как мудрецы, так и пастухи не были случайными свидетелями рождения Христа. И те, и другие, поклоняясь и славословя Господа, уступали теперь своё место и, как бы передавали Ему свои знания и умение, благословляя от имени всего человечества на будущее, высшее служение в том же звании, в каком сами пребывали, но уже в духе Божественного откровения и благовестия Царства Небесного.

Рождество Христово принесло радость всему миру, наполнив жизнь высшим смыслом. Христос есть свет миру и без Него жизнь была бы так же темна, как декабрьская ночь. Вглядываясь в темноту этой длинной ночи, со страхом представляешь, какой мрак покрывал человечество до рождения в мир Богомладенца. Очевидно, что к моменту рождения Спасителя, народ Израиля находился у последней черты грехопадения, заглянуть за которую даже мысленно невозможно.

Но всему своё время. А время определяет Бог. Настал час непосредственного вмешательства Бога в жизнь человечества и, вот – на небе появилась Вифлеемская звезда. За звездой засияло Солнце, собравшее вокруг Себя заблудившееся стадо словесных овец.

Рождение ребёнка в семье – радостный и счастливый день. Рождение Младенца Иисуса дарит те же чувства всему христианскому роду. Поспешим в храм на встречу с Ним, принесём Ему в дар свои сердце и любовь.

В час великого церковного торжества нет места разговору о трудностях. Вспомним лишь слова Великого Пастыря: «Взыщите прежде Небесного, а остальное всё приложится».

Благодать родившегося в Вифлееме Богомладенца Иисуса Христа да будет со всеми вами! Вера, надежда и любовь да не оскудеют среди нас!

✙ **Стефан,**
митрополит Таллиннский
и всея Эстонии

✙ **Илия,**
епископ Тартуский

✙ **Александр,**
епископ Пярнуский
и Саареский

Рождество Христово

2010 год

Интервью Вселенского Патриарха Варфоломея

Мы встретились с ним одним туманным субботним утром в его кабинете. Это – первое совместное интервью с нашими коллегами из Афин и Константинополя. Нас охватывает волнение и беспокойство. Вместе с Озканом и Ангелиной еще раз просматриваем список вопросов.

Мы не знаем, чего ожидать. Мы потрясены тем, что Патриарх согласился дать интервью нашему молодому изданию. Все эти переживания отступают, когда он приветствует нас. Он улыбается, предлагает нам традиционные сладости и кофе. Это как брать интервью у собственного дедушки...

Он говорит обо всем: начиная от Халки и проблем окружающей среды до молодежных вопросов и Криса Спиру.

Недавно глава Римско-католической церкви совершил визит в Великобританию, а до этого на Фанар. Учитывая то, что Вселенский Патриархат, будучи одним из основателей Всемирного Совета Церквей, первым инициировал межхристианский диалог, насколько реальным Вы считаете если не объединение Церквей, то, по крайней мере, общение между ними?

Уже во времена моих предшественников – блаженной памяти Афинагора и Димитрия – Вселенский Патриархат возглавлял диалог между христианскими деноминациями. И действительно, мы возглавляем так называемое «экуменическое движение».

Во время визита папы на Фанар мы подписали совместную декларацию и вместе читали молитву «Отче наш» за богослужением. Кроме того, Вселенский Патриархат принимает активное участие в работе Конференции Европейских Церквей.

Мы поддерживаем этот диалог, несмотря на разделяющую нас громадную пропасть. Мы отделены друг от друга уже на протяжении 10 веков! И сейчас мы обсуждаем с римско-католиками вопрос о первенстве папы. Точнее, как все было в начале тысячелетия, когда у нас была единая вера, и почему это позднее изменилось.

Наряду с *filioque*, это самая сложная проблема, разделяющая нас. Путь к единству долог, но не следует от-

чаиваться, а наоборот, сделать все возможное, чтобы построить мост через пропасть между нами.

В августе этого года была отслужена историческая Божественная литургия в монастыре Панагия Сумела в Трабзоне (Трапезунде), а недавно также была совершена литургия в армянском храме Святого Креста на озере Ван. Считаете ли Вы, что подобные события способствуют развитию взаимопонимания и уважения к свободе вероисповедания в Турции? Возможно ли, что следующим шагом станет возобновление деятельности Богословской школы в Халки?

Мы испытываем особенную радость по поводу этих двух событий. Это показывает, что ситуация в Турции меняется. Литургия в монастыре Панагия Сумела означает, что это место может быть не только музеем, но и местом богослужения. Один раз в год, как сказано в разрешении, которое мы получили.

Турецкое государство понимает, что мы не являемся угрозой для страны, но, наоборот, трудимся на ее благо. Речь не только о финансовой помощи от приезжающих верующих; мы являем собой живое доказательство того, что в Турции существует свобода вероисповедания.

Что касается Богословской школы в Халки, то я настроен очень оптимистично. Я считаю, что этот вопрос будет разрешен в течение 2011 года, когда исполнится 40 лет с момента закрытия школы. Мы же готовы начать работу, как только в школу вновь смогут приезжать студенты и из Турции, и из других стран, как это было раньше.

Мы сможем тогда давать образование клирикам всех степеней, которые необходимы Вселенскому Патриархату для работы в его представительствах, которые, как вы знаете, имеются во многих частях света: в Америке, Западной и Восточной Европе и т.д.

Как Вы лично ощущаете историческую ответственность, связанную с пребыванием на престоле, который ранее занимали свт. Иоанн Златоуст, патриархи Фотий и Геннадий?

Историческая ответственность огромна. Они были людьми колоссальной веры и знаний. Очевидно, что мы не сможем достигнуть их уровня. Но знайте, что патриарший престол – это крест, который каждый патриарх вынужден и призван нести.

Мы – голос живой институции, существовавшей в Константинополе на протяжении 17 веков и которая по милости Божией останется здесь.

Кажется, что Турция постепенно начинает осознавать, что Вселенский Патриархат – это не просто местная епархия греков в Константинополе, но вселенский институт, от поддержки которого Турция мо-

жет только выиграть. Разделяете ли Вы это мнение, и есть ли у Вас доказательства того, что отношение турецкого государства действительно меняется?

Видите ли, я могу охарактеризовать отношение турецких правительств до сих пор одним словом: непродуктивное.

Непродуктивное не только в том, что касается нас, но, прежде всего, в том, что касается национальных интересов самой Турции. Но есть положительные сдвиги. Становится понятным, что у нас никогда не было, нет и не будет в будущем никаких политических намерений и целей. Время от времени раздаются смешные доводы, что мы хотим устроить здесь второй Ватикан. Пусть кто-нибудь покажет нам, в чем это проявляется. Это несерьезно.

Мы определенно видим некоторое изменение отношения, и новый закон о пожертвованиях движется в этом направлении. Конечно, он не решает всех наших проблем, но в любом случае обеспечивает меньшинству большую свободу для деятельности.

Недавно в комиссию, занимающуюся темами, связанными с благотворительными пожертвованиями, в качестве представителя меньшинств был избран один православный грек. Эта комиссия собирается раз в 15 дней в Ангире.

Подобное происходит здесь впервые, и это большая радость для нас. Кроме того, вместе с премьер-министром Эрдоганом мы посетили Детский дом на острове Принципе еще до того, как Европейский суд по правам человека принял решение в нашу пользу.

Это очень смелый шаг премьер-министра, несущий в себе сильное послание.

Знаете, авторитет Патриархата за границей значителен, и это идет на пользу и самой Турции.

Все знают наше стремление к миру и взаимному уважению. Об этом свидетельствует и то, что все политики, находящиеся с визитом в Турции, всегда посещают и Вселенский Патриархат. В своей деятельности мы оптимистичны, последовательны и постоянны.

Группа греко-американцев, возглавляемая Крисом Спиру, хотела совершить Божественную литургию в Святой Софии Константинопольской, но их попытка сорвалась. Вы способствовали тому, чтобы их программа была отменена?

Кто этот человек? Мы его не знаем. Мы не понимаем, как он мог организовывать богослужение, не получив разрешения с нашей стороны и одобрения со стороны турецкого государства. Мы заявили протест, и его проект был сорван.

Никто не может отслужить право-

славную Божественную литургию в Святой Софии без разрешения Вселенского Патриархата и турецкого правительства. Даже мы не можем совершать Божественную литургию в других странах без разрешения местных Церквей и местных властей.

Вас прозвали «зеленым патриархом» в связи с Вашим откликом на проблемы окружающей среды. Вы считаете, что религиозные лидеры в состоянии повлиять если не на правительства, то, по крайней мере, на экологическое сознание верующих?

На правительства повлиять трудно. А экономические интересы, как вы понимаете, оказывают такое давление, что политики никак не могут договориться о вопросах весьма серьезных – мы видели это недавно в Копенгагене. Но, я думаю, мы в состоянии воспитывать в верующих внимательное отношение к проблемам окружающей среды.

Знаете, этот мировой кризис является кризисом ценностей и понятий, прежде всего. Мы должны понять: мы обязаны передать нашу планету следующим поколениям. Мы не имеем права безрассудно тратить природные богатства, но должны предоставить возможность и следующим поколениям пользоваться этими благами Божиими. Экология касается и нашего дома. И мы должны осознавать, что мы не владельцы, но только распорядители этого мира, который Господь нам доверил.

Мы должны заботиться о нем и передать его другим. Вселенский Патриархат является одним из инициаторов развития экологического сознания с помощью международных экологических конференций.

Легко ли сочетать современный потребительский образ жизни с воздержанностью, которую несет в себе христианство? Многие утверждают, что эти две модели несовместимы.

Необходимо изменить образ мыслей, чтобы освободиться от стремления к чрезмерному потреблению и ненасытности, которые неизбежно ведут к социальной несправедливости и неравенству.

Апостол Павел учит нас, что жадность и ненасытность, которые ведут нас к жажде материальных благ, являются идолопоклонством, а это самый великий грех. Церковь учит нас не изливаться, но довольствоваться малым.

Евангелие проповедует: «У кого две одежды, тот дай неимущему». Мы же дошли до того, что пытаемся похитить у человека и единственную одежду, которая у него есть.

Что может предложить Православие европейской молодежи? Легко ли разделить православные понятия и ценности западному европейцу протестантского или католического воспитания?

Как мы уже сказали раньше, все проблемы взаимосвязаны: социальные, экономические, идеологические. Молодежь чувствует себя неуверенно. Православная Церковь может предложить им веру, какой она была в первые десять веков совместного пути ко Христу.

До схизмы вся Европа была православной. Итак, то, что Церковь может предложить, это простота и подлинность веры. Мы учим чистоте веры, аскезе и духовности, чему-то, чего нет у Римско-Католической и других Церквей.

Запад оказался оторван от этих ценностей, и теперь проявляется ностальгия. В последние годы все больше православных книг переводится и продается в магазинах других стран.

Мы видим, что, кроме литургических книг, и дидактические, такие как «Добротолюбие», интересуют неправославных. В православной вере есть умиление, переживание. И меньше логики, если хотите. Это потому, что в Православии есть традиция, опыт, глубокая мудрость.

Вы боитесь глобализации?

В глобализации есть и некоторые положительные аспекты, которые мы поддерживаем. Она способствует взаимопониманию и сотрудничеству между народами, помогает жить в мире. Вместе с тем существует опасность, как говорил Блаженный Архиепископ Христул, что из нас сделают «фарш». А это нежелательно.

Мы считаем, что каждый должен сохранять те черты – языковые и социальные – которые отличают его от других. Эти черты составляют своеобразие, но неправильно отгораживаться от всех и заниматься самолюбованием.

Знаете, в VI веке равноапостольные Кирилл и Мефодий были посланы Вселенским Патриархатом проповедовать Евангелие славянам. Они создали для них кириллический алфавит, но не стали их эллинизировать.

Историк Папаригопулос пытается обвинить Патриархат в том, что они не превратили их в православных греков. Мы говорим, что, поскольку эти люди славяне, нужно проявить

уважение и проповедовать на их языке, а не менять их.

Так мы сохранили греческую и русскую индивидуальности. За это и сегодня все славянские народы: русские, болгары, сербы – благодарны Константинопольской Материи Церкви.

И последний вопрос. Наука и вера несовместимы, или просто они направлены на разное? Недавно Стефан Хоукинг вызвал волнение своими заявлениями, что вселенная могла бы существовать и без Творца. Считаете ли Вы подобные заявления полезными? Что отвечает Церковь?

Я бы сказал, что это параллельные, а не противоположные пути. Они дополняют друг друга, потому что ведут к одной и той же цели, которой является истина. Знаете, Эйнштейн однажды сказал, что «у науки нет Бога, но у ученых Бог есть».

Православная Церковь не против науки. Мы ее принимаем, и в нашем историческом свидетельстве были епископы из самых заметных ученых.

Православные монастыри сохранили древние греческие рукописи и сделали их известными на Западе.

Святой Григорий Богослов учился философии у Аристотеля. Но у нашей Церкви святая наука и святое терпение. Вот почему у нас никогда не было ни одного Галилея...

Заявления, подобные заявлению Хоукинга, достойны уважения, но они никого ни к чему не обязывают. Мы считаем, что они провоцируют и разделяют людей. Наш собственный подход таков: все творение, небесный свод и растения не могли произойти случайно, но имеют Творца.

Несколько дней назад я гулял по саду с друзьями и срезал цветок. Я принялся рассматривать его. Как он совершенен и красив, как премудро сотворен из тысяч маленьких цветочков, которые так радуют взор.

Такое не могло возникнуть случайно...

Интервью для Cafetabel.com
17. XI 2010

Фото: Геннадий Баранов

Радость Отца и страдание Его детей

Младенец-Иисус, почивающий в яслях, зовет нас к Себе и призывает

подражать Его отношениям с Отцом и с другими людьми.

Младенец... Тот, кого почти еще не существует, тот, у кого – особенно в античном обществе – нет еще никакого общественного положения, тот, кто еще не оставил свой след в истории. В противовес великим и сильным, вопреки гордыне Бог во исполнение пророчества Исаии (7, 10-16) рождает младенца: в спеленутом хрупком младенце, лежащем в яслях, Слово стало плотью, Бог стал человеком, Он разбил свой шатер посреди людей и говорил с ними, как человек говорит с человеком.

Рождество означает, что Бог мира спускается на самое дно наших

бед. Спасение не предлагается нам откуда-то извне, оно находится в Спасителе, родившемся в Вифлееме. «Слава в вышних Богу, и на земли мир, в человецех благоволение!..» Родившись, Иисус принимает одновременно и радость Отца, и страдание Его детей. Он призывает нас так же переживать эти две вещи. Живого Бога, Бога, бывшего еще до начала времен, кладут в ясли и так Он, невидимый Бог, становится видимым, знаемым и любимым нами, Он становится «Нашим» Богом.

Несмотря на все то горе, которое человеческая история отвела нашей Церкви и ее народу и будет, видимо, отводить и дальше, я по-прежнему считаю, что эта Церковь – то «малое

стадо», которое угодно Богу, и именно так, тихо и смиренно, в напряжении между радостью и печалью, безо всякого лукавства, оно может встретить Вифлеемского Младенца-Иисуса.

«Радость Отца и страдание Его детей»... Связывать вместе два конца истории спасения – это и есть надежда. Это вливается в нас в Рождественскую ночь, в этой надежде мир будет спасен.

Рождество Христово,
лето Господне 2010

✠ Стефан,
митрополит Таллиннский
и всея Эстонии

Новый год

Иоаннис Фундулис

1 января Церковь одновременно отмечает два праздника: Обрезание Господне и память святителя Василия Великого. Этот двойной праздник по праву блестяще выражается в богослужении дня, ибо обрезание Христа и наречение Ему имени так же обозначает подтверждение воплощения, как принятие Словом Божиим образа совершенного человека и приход к народу Божию. Василий Великий же благодаря своей святой жизни, глубокомысленным писаниям и выдающейся деятельности заслужил почетные имена «святого отца» и «святителя». Во всем христианском мире трудно найти кого-либо, подобного ему. Нельзя утверждать, что ни один из этих праздников никоим образом не связан с началом года. Обрезание

празднуется 1 января, потому что это восьмой день после Рождества Христова. В тот же день в 379 году почил о Боже Василий Великий. Все остальные новогодние ритуалы восходят к народным традициям.

И все же кажется, что Церковь сознательно пренебрегает новогодними торжествами, живя как бы в другом мире, на который не влияют изменчивые системы летоисчисления мира проходящего. Это согласуется также со вселенским характером наших богослужений. Для безначального, вечного и бесконечного Бога нет ни дней, ни месяцев, ни лет. «Ибо пред очами Твоими тысяча лет, как день вчерашний, когда он прошел, и как стража в ночи» (Пс. 90, 4). Или, как говорит апостол Петр: «Одно то не должно быть сокрыто от вас, возлюбленные, что у Господа один день, как тысяча лет, и тысяча лет, как один день» (2 Пет 3, 8). Апостол Па-

вел осуждает рабскую приверженность к старым системам летоисчисления, возвращение «к немощным и бедным вещественным началам», говоря: «Наблюдаете дни, месяцы, времена и годы. Боюсь за вас, не напрасно ли я трудился у вас (Гал. 4, 10)». Но не отрицая всемирность служения и не подчиняясь времени нынешнего мира, Церковь не может в дальнейшем игнорировать изменение времени. Церковь одновременно находится как вне этого мира, так и в мире. Совершенный образ такого сосуществования мы находим в вочеловечившемся Боге. Как Тот, Кто является совершенным Богом и совершенным человеком, как два естества Богочеловека Христа, гармонично и неотделимо соединенные, так и Церковь по примеру Христа стала богочеловеческим сообществом. Точно так же в служении неразрывно и неслиянно соединено божественное и человеческое. И, по-

добно тому, как божественное естество Христа наполнило и обожгло человеческое естество, так наполняет и освящает богослужение формы этого мира, не отвергая их и не уничтожая, как Христос не отверг и не опалил божественным огнем человеческое тело.

Церковные песнопения первого дня нового года исполнены доверия к Светодавцу Христу. Ему предаются все ожидания и надежды Его народа: «Света подателю и веков Творче, Господи, во свете Твоих повелений настави нас: разве бо Тебе иного Бога не знаем». Мы просим в этот день, чтобы Господь даровал мир миру, наставил служащих Ему, простил им прегрешения их и позволил превозносить имя Его. Чего же более совершенного может попросить у Бога человек в начале нового года?

Noorteleht

Metropoolia / Nr 54 / Detsember 2010

Fotod: Leena Tõlpt

Mõtteid katismade lugemisest

Anti Sõlg

3.–5. detsembrini toimus meie kiriku järjekordne paastu- ja palvelaager Tallinna Issanda Muutmise koguduse juures ülempreester Aleksander Sarapiku juhendamisel.

Seekordseks teemaks olid katismad, ehk Psalteri ehk Taaveti lauluraamatu abil palvetamine. Kasutan siinkohal sihilikult sõna 'palvetamine', ehkki kasutada võiks ka väljendit 'läbi lugemine'.

Kuna kõik laagrist osavõtjad olid lugemisse kaasatud, olid muljedki mitmekesised. Kuulda võis ilusat retsitatsiooni, kuid ka ilmekat, rõhutatud, pidulikku, pühalikku, luulelist, emotsionaalset

jne lugemist. Olen aru saanud, et retsiteerimise põhieesmärk on emotsionaalsuse pisendamine, et vältida tekstidele tõlgenduste andmist. Kuulates poeetiliselt, ilmekalt või emotsionaalselt loetud teksti, on keskendatus tekstile kehvem. Sellistel puhkudel on soovitatud vahele lugeda Jeesuspalveid, et kontsentreerumist taastada.

Õigeusu kirikus on valdavalt kombeks tekste kas laulda või retsiteerida (lugemise ja laulmise vahepealne esitamine), väga harva olen kuulnud, kui preester ütleb midagi teistsugusel toonil. Seepärast kutsun kõiki üles väga julgelt proovima retsiteerimist, sest kui selle nõksu kätte saab (kas või esialgu higistamise hinnaga), siis see ei unune, nii nagu kunagi selgeks õpitud ujumine, uisutamine või jalgrattasõit.

Kokkuvõttes oli laagrikogemus igati positiivne ja tasuks tulevikuski samalaadset palvetamist korraldada. Suur tänu isa Aleksandrile, laagrite eestvedajale Helenale ja muudugi kõigile laagrilistele, ilma kelleleta ei saaks taolisi ettevõtmisi ju toimuda.

Elve-Elisabeth Köpp

3. detsembri õhtul võttis isa Aleksander Tallinna Issanda Muutmise koguduse majas vastu paastu- ja palvelaagrist osavõtjaid. Kokku oli tulnud 12 palvetajat Eestimaa eri paigust. Jumalaema ikooni ees lugesime kordamööda igaüks kolm psalmi korraga. Pooleteist päeva

Paastu- ja palvelaager Tallinna Issanda Muutmise koguduses.

jooksul lugesime palves läbi kõik 150 psalmi katismade lugemise korra järgi. Pärast psalmide lugemist saime jagada oma mõtteid, arvamusi ja avastusi. Isa Aleksander õpetas, kuidas ja kui kaua kloostrites katismasid palves loetakse ning toonitas, et kogu Psaltri korraga läbi lugemiseks on vaja vaimulikku juhendamist. Paljud meist loevad ka kodus psalme, kuid teistega koos ja häälega lugeses oled vaimsest tähelepanelikum ja psalmides öeldu talletub hingeliselt sügavamale. Eriti avaldasid mulle mõju psalmid 40 – 42, mida ma ise lugesin. See tuletas mulle meelde, kuidas mind tänavalt kutsuti ja päästeti.

Ootasin Issandat pikisilmi, kuidas Issand mind mudalaukast välja tõmbas –

toetas mu jalad Kaljule, tegi kindlaks mu sammu...

Kõigist psalmidest jäi kõlama, kui palju võitlust on meil maisest elust loobumisega ja kui palju õpetab Issand meile armastust, üksmeelt, eneseväärikust, konkreetsetust. Et mitte elada ainult iseendale, vaid märgata, aidata ja toetada abipaljut, ligimest. Saime sellelt koosolemiselt uude ja õpetliku kogemuse. Oleme tänulikud isa Aleksandrile. Rõõm oli koos palvetades teenida ja tunda ühtsust, saada osa pühapäevasesst liturgiast Issanda Muutmise peakirikus, kus mõnigi meist oli esimest korda. Laagriliste abiga sai maja seest korda ja küttepuid väljast ulualla. Jumala õnnistust Leena Helenale, tervist ja jaksu edaspidiste laagrite korraldamiseks.

Tagasivaade meie kiriku 12. suvelaagritele

Jaakobus Kull

Tänavune suvelaager toimus imeilusa Pikkjärve lähiumbruses Karula laagrikeskuses ajavahemikul 3. juuli õhtupoolikust kuni 9. juuli lõunani. Laagrikorraldajad, preester Jüri Ilves ja diakon Aabraham Tõlpt, olid metropoliit Stefanuse õnnistusel valinud laagri peateemaks mõiste Traditsioon – just nimelt kirjutatuna suure algustähena. Osavõtjaid oli meie kõigist kolmest piiskopkonnast täpselt nii palju, et tekiks ühine kodune laagripere ja kellelgi poleks ei ihu-, hinge- ega vaimutoidust puudust.

Laagripäevade kütkestav melu oli seotud ühtsesse rütmi igapäevaste, suuremal või vähemal määral korduvate T(t)raditsiooniliste tugisündmustega: pärast äratust viis diakon läbi hommikuvõimlemise (enne või pärast käidi ka ujumas), seejärel hommikupalvus ja söök ning siis päeva „vaimulik mõte“ – etteplaneeritud keskustelu kokkulepitud teemal kompetentse vaimuliku juhtimisel. Pärast vaba aeg, siis lõunasöök, siis Karula rahvuspark: kas vaatetorn koos hingematva vaatega kaugustesse või Metsamoori talu kiikodega või kaanikoda kaanide, kopranõre, rästikujooigi ja meega või ujumiseks metsadevaheline soojärv oma raudpruuni ligitõmbavusega. Ei puudunud ka sulg- ja võrkpallimäng. Öhtu saabus öhtupalvusega küünlavalges ja viiruki-lõhnalises pühakojas. Kui ka öhtusöök söödud,

valgustas meid lõke ja rõõmustasid lõkkepannkoogid. Ja kindlasti avas toosama lõkkesoojus ka õdede-vendade südamed üksteise vastu.

Natuke eriline oli küll viimane täispikk laagripäev, mil pärast hommikusööki mindi ristikäigule Vissi surnuaeda ja peeti hingepalvus. Öhtupoolikul küpsetati kirikuleibu ning toimus isetegevus, mille sarnast Karula vanad pärnapuud veel näinud polnud; inimpilk võib selle salvestust – ja ka muid fotojäädvustusi – näha isa Jüri facebook'i kodulehelt.

Lõpetuseks natuke ka laagri teema kohta. Nagu öeldud, viisid vaimulikud läbi vestlusringe, mis olid kõik seotud mõistega Traditsioon. Traditsioon suure tähega, väljendama karmematut ja elavat sidet sealpoolsusega, jumalikku olemist ja olemasolu, igavikulist... Esimesel täispikal päeval juhtisid vestlusringi laagrikorraldajad ise – aga varsti võtsid jutuohjad üle laagrilised, kes kõik oma isikupära mööda toda Traditsiooni nii defineerisid kui ka iseloomustasid – ja õigus oli neil kõigil. Teisel päeval tegi algust preester Enos Heinsoo, kelle väga avameelse ja südamliku ettekande pealkiri oli „Traditsioon, traditsionaalsus ja liberalism“ – ja eks neist kolmest ka riburada pidi räägiti. Kolmas päev oli pühendatud kirikulaulule kui Traditsiooni kandjale: „eeslauljaks“ preester Andrei Sõtšov, kes otse loomulikult kõik ülejäänud laagrisolijadki nii Eesti õigeusu laulutraditsiooni minevikku viis kui ka reaalselt seda väljendama ehk laulma pani. Neljandal päeval viis ülempreester Andreas Põld laagrilised ühte Traditsiooni kohaliku eripärasse ehk seto traditsiooni, mille puhas

Suvelaager Karulas.

ja lapselik olemus võiks ilmselt kõigile õigeusklikele eestimaalastele eeskujuks olla. Samal laagripäeval pani kogu temaatikale punkti metropoliit Stefanus, kes paariks tunniks laagrisse saabudes defineeris Traditsiooni kui „moodust“, kuidas usk tänases Kirikus Pühale Vaimule toetub ehk teisisõnu: Traditsiooni ei ole ilma Püha Vaimuta, sellised „traditsioonid“ viivad skleroosi või letargiasse. Traditsioon on seega kui hallide juustega ilus noor neiu: ta eksisteerib ja on olemas sajandeid, aga Püha Vaim muudab selle ikka ja jälle nooreks ja päevakohaseks. Ja õigus on metropoliidil ilmselt ka selles, et vaenlased Traditsioonile oleme me ise: kui me ei tunne end piisavalt kindlalt, kui meil pole teadmisi,

kui blokeerime kõike, kui räägime kirikuisadest, aga pole neid lugenudki...

Karula seekordne Traditsioon lõppes püha liturgiaga ja järgnenud agape-söömaajaga. Söögilauas võeti veel kokku see, mis eriti mälu ja hinge oli läinud, nauditi viimast korda üheskoos järvevett, maitsti kringlit, ning lauldi troparit ja austamislaulu Karulale. Siis jäid kaks laagrilist järele lehitama lahkujatele, et paari tunni pärast anda Karula võtmed edasi saabuvatele Soome vendadele-õdedele.

Kohtumiseni järgnevates laagrites ning uuel aastal Karulas!

Eesti Õigeusu Noorte Liidu kodulehekülj: www.eonl.ee/index.php

Peatoimetaja: Madis Kolk (madis.kolk@eaok.ee); välistoimetaja: preester Sakarias Leppik; lastelehe toimetaja: Edith-Helen Ulm; tõlked vene keelde: preester Stefan Fraiman; tõlked prantsuse keelest: Margus Ott; keeletoimetaja: Epp Väli; kujundaja: Inga Heamägi; EAÕK Kirjastus, Wismari 32, Tallinn 10136; interneti lehekülgi: www.orthodoxa.org (rahvusvaheline); www.eaok.ee (eesti)